

METROPOLİTEN BÖLGELERİN REKABET GÜCÜNÜ ETKİLEYEN FAKTÖRLERE TEORİK BİR BAKIŞ

Rasim AKPINAR¹

Kamil TAŞCI²

Mehmet Emin ÖZSAN³

Öz

Ulusal ekonomilerin rekabet edebilirliğini belirleyen önemli etkenlerden birisi metropollerin rekabet gücüdür. Giderek yükselen rekabet şartlarında üretim yapan ülkemizde de metropollerin rekabet edebilirliğinin artırılması, sürdürülebilir gelişmenin sağlanmasında önemli bir unsurdur. Uluslararası alanda artan ticaret metropollerin dışa açılma sürecini hızlandırmakta, dünyanın diğer bölgeleri ile rekabet eder duruma getirmektedir. Küresel ekonomiye yön veren dünyanın önde gelen metropollerini; uluslararası finans ve ticaret merkezi olmanın yanı sıra teknoloji yoğun endüstrilerdeki üretim düzeyleri ile gelişmenin yönünü belirlemektedir. Bölgelerin rekabet edebilirliğinin farklı boyutlarının göz önünde bulundurulması bu açıdan oldukça önemlidir. Bu çalışmanın amacı, bölgelerin rekabet gücüne etki eden; ulaşım, bilişim altyapısı ve yenilikçilik, sektörel üretim yapısı, kentsel yaşam kalitesi, insan kaynakları, kurumsal kapasite ve ağ işbirlikleri gibi unsurları teorik açıdan ele almaktır.

Anahtar Kelimeler: Bölgesel Rekabet, Metropol, Ulaştırma, Bilgi Teknolojileri, İnsan Kaynakları, Kurumsal Kapasite, Ağ İlişkileri.

THEORETICAL PERSPECTIVE ON THE FACTORS AFFECTING THE COMPETITIVENESS OF METROPOLITAN REGIONS

Abstract

Competitiveness of metropolises is one of the important factors also determining competitiveness of national economies. Enhancing the competitiveness of Turkish metropolises is a crucial factor for sustainable development due to the increasing competitive environment in the global world. Increasing international trade accelerates the integration process of metropolises to the global markets and brings them into the competitive position with the other parts of the world. Leading world metropolises are not only trade and finance centers but direct the development with their high level of technological production. In this respect, it is very important to consider different aspects of regional competitiveness. The study aims at explaining basic elements of regional competitiveness; transportation and communication infrastructure, innovation, sectoral production structure, quality of urban life, human capital, institutional capacity and network relations on a theoretical basis.

¹ Planlama Uzmanı, Devlet Planlama Teşkilatı, Bölgesel Gelişme ve Yapısal Uyum Genel Müdürlüğü, Ankara, rakpinar@dpt.gov.tr

² Planlama Uzmanı, Devlet Planlama Teşkilatı, Bölgesel Gelişme ve Yapısal Uyum Genel Müdürlüğü, Ankara, ktasci@dpt.gov.tr

³ mehmeteminozsan@kalkinma.gov.tr

Keywords: Regional Competitiveness, Metropolis, Transportation, Information Technologies, Human Resources, Institutional Capacity, Network Relations.

1. GİRİŞ

Kuşkusuz metropoller ulusal ekonomilerin en önemli dinamikleridir. Hem ülke içerisinde hem de uluslar arası piyasalardan kalifiye işgücü ve firma çekme özellikleri nedeniyle metropoller yüksek gelir düzeyine ve işgücü verimliliğine sahip alanlardır. Her ne kadar ülke ortalamasının üzerinde bir gelişme düzeyine sahip olsalar da metropollerin genel performanslarını etkileyen bazı olumsuz faktörler de bulunmaktadır. Metropollerde görülen hızlı ekonomik gelişme; işsizlik, gelir dağılımında adaletsizlik, sosyal uyum sorunları gibi pek çok sorunu beraberinde getirmektedir. Bunun yanında, nüfus büyüklüğü yedi milyonun üzerinde olan metropollerde yoğunlaşmanın neden olduğu maliyetler oldukça yüksek değerlere ulaşmaktadır.

Metropoller günümüz ekonomilerinde gelişmenin merkezi konumundadır. Ancak, bu noktada cevaplandırılması gereken en önemli soru, metropollerin ülkedeki gelişmenin bir nedeni mi, yoksa sonucu mu olduğudur. Acaba, metropoller kalifiye işgücü, sermaye ve kaynakları diğer bölgelerden çekerek diğer bölgelerin potansiyellerine dayalı bir şekilde mi gelişmektedir? Yoksa metropollerden sağlanan gelişme, diğer bölgelerin kalkınmasına da olumlu yansımakta mıdır?

Metropolleri diğer kentlerden üstün kılan yönleri ekonomik dinamikleridir. Nüfusun ve iş faaliyetlerinin belirli alanlarda yoğunlaşması ile birlikte, metropoliten bölge içerisindeki kentler arası ulaşım bağlantılarının sağlam kurulması, metropollerin en önemli avantajlarından biridir. Bu durum, başta işgücü piyasası olmak üzere, üretim zincirleri ile Ar&Ge kuruluşlarına kolay ulaşılabilirlik gibi yakınlığın (proximity) ve sinerji oluşumunun önemli olduğu durumlarda firmalara kayda değer avantajlar sağlamaktadır. Bunun yanında, ulaştırma ve iletişim ağlarındaki gelişmeler, metropoller arasındaki ağ ilişkilerinin gelişimine de çarpan etkisi yapmaktadır. Örneğin, Avrupa'nın büyük kentleri arasındaki hızlı tren bağlantılarının geliştirilmesi, bu metropoller arasındaki ticari ilişkileri güçlendirmiştir. Keza, Melbourne-Sidney, New York-Şikago, Los Angeles-San Francisco arasında oluşturulan hava köprüsü de, bu kentler arasındaki ekonomik ilişkilerin gelişmesine önemli derecede katkı sağlamıştır(OECD,2006:86-93).

Metropollerde işgücü piyasasının geniş olması ve değişik alanlarda faaliyet gösteren firmaların varlığı, rekabetin ve uzmanlaşmanın artmasına, dolayısıyla verimliliğin yükselmesine neden olmaktadır. Mal ve hizmet piyasalarının genişliği ve talep yapısının ürün çeşitliliğini zorunlu kılması, metropollerde yenilikçiliğin de gelişmesini zorunlu kılmaktadır. İş bölümü ve uzmanlaşmanın artması ise dışsal şokların etkilerinin minimum düzeye indirilmesini sağlamaktadır.

Metropollerde müşteri ile üreticinin doğrudan ilişki içerisinde olması, işlem maliyetlerinde azalmaya neden olmaktadır. Bunun yanında, küresel ya da bölgesel merkezlerin yoğun olarak bulunduğu metropoller, üst düzey yönetici elitinin yaşadığı merkezlerdir. Bu nedenle, metropollerin en büyük avantajlarından birisi, üst düzey kalifiye işgücünün sağladığı pozitif dışsallıktan faydalanabilme imkânlarıdır. Öte yandan, yüksek nüfus miktarının sağladığı ölçek ekonomileri, metropollerde pek çok büyük ölçekli altyapı yatırımlarının daha düşük maliyetlerle yapılmasını sağlamaktadır. Tüm bu nedenlerle, belirli iş hizmetleri ancak metropollerde karlı bir biçimde yürütülebilmektedir.

İş dünyası için gerekli olan pozitif dışsallıklar da önemli gelişme faktörleri arasındadır. Firmalar, araştırma merkezleri ile kamu kurum ve kuruluşlarının metropollerde yoğunlaşması, kurumlar arası bilgi paylaşımının yüksek oluşu ve üretim zincirleri arasında geri-ileri bağlantılarının güçlü bir biçimde kurulması sonucunu doğurmaktadır.

Büyük kentlerde fiziksel sermaye önemli miktarlara ulaşmaktadır. İnşaat sektörü gerek sağladığı yüksek istihdam düzeyi gerekse yan sanayi ile ekonominin itici gücüdür. Bunun yanında, konut sektörü banka kredileri ile tüketici harcamaları içerisinde önemli pay sahibidir. Diğer taraftan, yerel yönetimler emlak vergilerinden önemli tutarlarda vergi geliri elde etmektedir. Bu nedenlerden ötürü, metropollerde fiziksel sermaye yoğunluğunun yüksek oluşu ekonomik canlılığının temel nedenleri arasındadır.

Yenilik ve yaratıcılık merkezi olma özelliği metropollerin rekabet gücünü etkileyen önemli unsurlar arasında gösterilmektedir. Metropoller yüksek miktarlarda göç alan yerlerdir. Bu sayede, metropollerde çok çeşitli yerel topluluklar oluşmakta, sivil toplum kuruluşları toplumun çeşitli kesimlerinin taleplerini dile getirmektedir. Böylece, yaratıcılığın ve yeniliğin kaynağı olan kültürel zenginlik ortaya çıkmaktadır.

Öte yandan, metropoliten bölgeler uzmanlaşma ile ürün çeşitliliğinin bir arada bulunmasının sağladığı avantajlara da sahiptir. Belirli sektörlerdeki firmalar, tedarik zincirleri ve araştırma kuruluşları ile belirli alanlarda yoğunlaşma eğilimindedir. Bu nedenle, metropoller kümelenmelerin oluşumunda önemli merkezlerdir. Ancak, tek tip bir üretim faaliyetine bağlı olanlar sektörel krizlere karşı daha kırılgan bir yapıya sahiptir. Hızlı ekonomik değişimin yaşandığı günümüzde sektörel dalgalanmaların yüksek oluşu karşısında ancak farklı kümelenme ağlarına sahip olan metropoller rekabet edebilirliğini koruyabilmektedir. Yüksek nüfus miktarları ile metropoller küçük kentlere nazaran daha çeşitli ticaret ve üretim zincirleri oluşturabilmektedir. Bu durumda, bir sektörde yaşanan krizden etkilenmemek için diğer sektörler de alternatif istihdam imkânları sunabilmektedir.

Bu noktada, öğrenen bölge/kent (learning region/city) kavramı önem kazanmaktadır. Öğrenen bölge/kent kavramı, bir kentin yaratıcı-yenilikçi bilgi düzeyinin yalnızca yerel ekonomik birimlerde çalışan kalifiye işgücünün toplamından ibaret olmadığını; bunlar arasındaki etkileşimin ve kurumsallaşma düzeyinin de önemli etkenler olduğunu göstermektedir. Yerel kurumsal yapıların sahip olduğu gizil bilgi, özellikle yenilikçi ürünlerin ortaya çıkarılmasında önemli bir paya sahip olduğu gibi, bilgi çeşitliliğini de tetiklemektedir. Böylece, metropolde uzmanlaşma düzeyi arttığı gibi, tek bir sektöre bağımlı kalınması da engellenmektedir.

Yukarıda ifade edilen avantajlarının yanında, metropoller bazı çelişkileri de bünyesinde barındırmaktadır. Fiziksel ve elektronik iletişim tekniklerindeki gelişmeler yakınlığın sağladığı avantajları ortadan kaldırmamaktadır. Belirli aktivitelerin metropollerde yoğunlaşmasına olan ihtiyaç devam ederken, bu yoğunlaşmanın geçmişten daha büyük bir alana yayılması gerekmektedir. Bu durum gerekli yoğunlaşmanın sağlanamayacağı küçük kentlerde oluşturulamayacağı gibi, merkezi iş alanları, çevresi ise konut alanları ile donatılmış tek merkezli kentlerde de mümkün değildir. Bu nedenle, yoğunlaşma ile yayılmanın en dengeli biçimde gerçekleştiği alanlar çok merkezli metropoliten bölgelerdir (multi-polar metropolitan regions).

Ancak yüksek oranda bir nüfusun belirli alanlarda toplanmasının neden olduğu birtakım negatif dışsallıklar da bulunmaktadır. Bunlardan başlıcaları; yoğunluk maliyeti,

düşük kalitede altyapı, sosyal, siyasal ve mali dengesizlik olarak gösterilebilir. Yoğunluk maliyetinin unsurları arasında; trafik yoğunluğu, hava ve su kalitesindeki azalma, ruhsal sorunların ve mikrobik hastalıkların artması, yeşil alanların yok olması ve buna bağlı olarak kentte dinlenme merkezlerinin azalması gibi pek çok etmen bulunmaktadır. Bunun yanında, nüfusun belirli merkezlerde aşırı yoğunlaşması arsa ve emlak fiyatlarında anormal artışlara da neden olmaktadır. Bu durum, düşük nitelikli işgücüne gereksinim duyan metropollerde, düşük gelir grubunda olan çalışanların metropol merkezine uzak banliyölerde oturmalarını zorunlu kılmaktadır. Böylece, iş amacıyla banliyölerden merkeze gidip gelen nüfus, para ve zaman maliyetine katlanmak durumunda kalmaktadır.

Nüfusu belirli miktarlara ulaşan kentlerde belediyeçilik hizmetlerinin birim maliyetleri de azalmaktadır. Ancak, özellikle nüfusu 7 milyonun üzerine çıkan metropollerde iyi kalitede fiziksel ve sosyal altyapı imkânlarının maliyeti de yükselmektedir. Bu durum özellikle sosyal konut projelerinin yürütülmesinde ve çevreye zararlı ekonomik faaliyetlerin yoğun olduğu yerlerde kendini göstermektedir.

Metropoller yapısı gereği resmi ve ikincil insan ilişkilerinin ön planda olduğu yerlerdir. Özellikle farklı etnik ve kültürel geçmişe sahip insan topluluklarının yaşadığı metropollerde gettolaşma kaçınılmaz olarak görülmektedir. Bu durum, metropollerde anti-sosyal davranış bozukluğunu tetiklemekte, suç oranlarının yüksek olmasına neden olmaktadır. Diğer taraftan, metropollerde pek çok kent ve yerleşim yerinin bulunması; ekonomik, sosyal ve çevresel amaçların ortak bir politika çerçevesine oturtulmasında sıkıntılara neden olmaktadır.

Ayrıca, metropoliten bölgeler genellikle idari ve siyasal sınırları aşan bir alanı kapsadığından, yerel yönetimler daha büyük bir nüfusa hizmet vermek durumundadır. Bu nedenle, yerleşik nüfus maliyetlerine katıldığı bazı hizmetleri, metropolün idari sınırlarının dışarısında yaşayan ancak metropoliten bölge içerisinde bulunan nüfusla paylaşmak zorunda kalmaktadır.

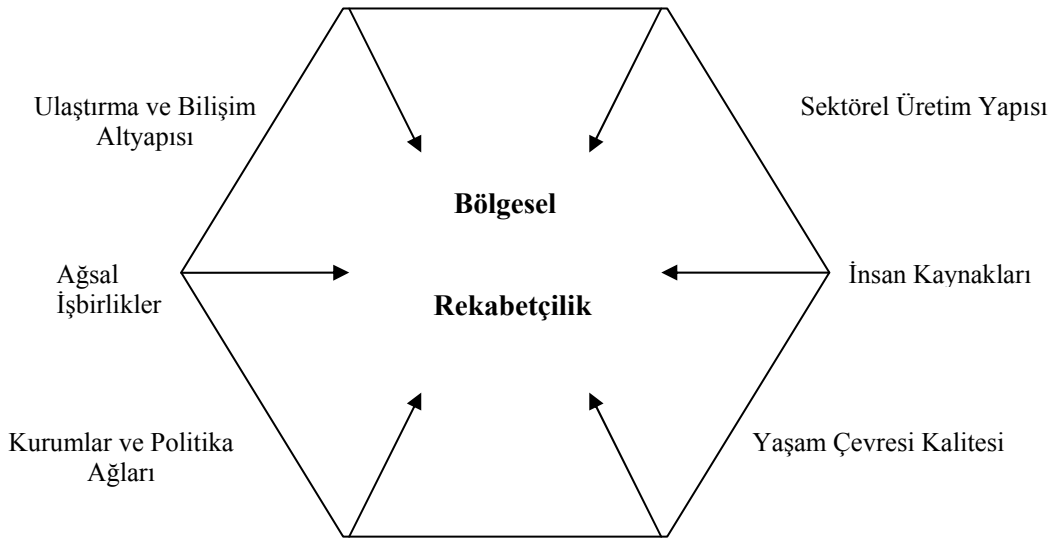
2. BÖLGESEL REKABETİN TEMEL UNSURLARI

Bu bölümde bölgesel rekabet edebilirliğin temel unsurlarının neler olduğu teorik bir çerçevede incelenecektir. Linnamaa (1999) tarafından ortaya konulan modelde bölgesel rekabetin altı unsuru üzerine yoğunlaşmaktadır. *Ulaştırma, bilişim altyapısı ve yenilikçilik* metropolün ulaşılabilirliği ve pazarlara erişim imkânları bakımından önemlidir. Bilişim altyapısındaki gelişmişlik düzeyi ise yeni girişimciler için uygun bir yatırım iklimi sağlamakta, firmaların küresel sisteme erişebilirliğini kolaylaştırmaktadır. *Sektörel üretim yapısı* metropollerin sektörel kümelenme ve yığılma ekonomilerinden yararlanma düzeyini ortaya koymaktadır. *İnsan kaynakları*, içsel büyüme yaklaşımının temel gelişme etkeni olarak gördüğü nitelikli işgücünün metropollerin rekabet edebilirliği üzerindeki etkisini göstermektedir.

Kentsel yaşam kalitesi metropolün cazibesi ve küresel imajın oluşması açısından önemlidir. Yaşam kalitesi hem uluslararası firmaların hem de nitelikli istihdamın yer seçiminde önemli bir kriterdir. *Kurumlar ve politika ağları* metropolün kendi içindeki kurumsallaşma düzeyini göstermektedir. Kurumsal sermaye rekabetin sürdürülebilirliği açısından oldukça önemlidir. *Ağsal işbirlikleri* ise ulusal ve uluslararası platformlarla olan işbirliği kapasitesini ortaya koymaktadır.

Şekil 2.1. Bölgesel Rekabet Edebilirliğin Temel Unsurları

Kaynak: Linnamaa, 1999

Ulaşım ve bilişim sistemlerinin kalitesi ve etkin kullanımı, günümüz kentlerinin rekabet gücünün önemli göstergelerindedir. Üst düzey dünya kentlerinde özel sektörün hızla gelişiminin temel nedenlerinden birisi, kentlerin sahip olduğu etkin ulaşım ve iletişim altyapısı sayesinde girdi maliyetlerinin düşürülmesi ve diğer kent ve ülkelerle bağlantılarının güçlenmesidir(Schuler,1992:297).

Ulaşılabilirliğin artması ile birlikte zaman maliyetindeki azalma hem firmaların yer seçimi kararlarını hem de tüketici tercihlerini etkilemektedir. Önceden pazara ulaşım sorunları nedeniyle metropol işgücü piyasasının dışarısında kalan kesimlerin işgücüne katılım oranları yükselerek insan sermayesinin daha verimli kullanılması sağlanmaktadır. İşgücü hareketliliği aynı zamanda müşteri hareketliliğini getireceğinden talebin daha geniş bir alana yayılması mümkün olmaktadır. Diğer taraftan değişen emlak fiyatları ile tüketici alışkanlıkları nedeniyle firmalar metropolün daha uzak alanlarında da üretim yapabilecektir. Değişen piyasa şartlarında firmaların toplam faktör verimliliği artarak metropol katma değerine olumlu etki edecektir(OECD,2009:56).

Metropoliten ekonominin *bilişim altyapısının gelişmişlik düzeyi*, rekabet gücünü belirleyen bir diğer önemli unsurdur. Bu çerçevede metropolün bilişim altyapısını iki temelde incelemek gerekmektedir. Bunlar, dijital ekonominin gelişmişlik düzeyi ile yenilik kapasitesidir. Dijital ekonomi bölgenin özellikle ticaret ve finans sektörlerinin dünya ve diğer bölgeler ile iletişim düzeyini belirlemektedir. Metropolde yaşayan bilgisayar bağlantılı nüfus sayısı, geniş bant telekomünikasyon kapasitesi, okullarda bilgisayar kullanımı oranı ve e-ticarette alan adları sayısı dijital ekonominin gelişmişlik göstergeleri arasında yer almaktadır.

İkinci boyut ise yenilik kapasitesidir. ABD'nin eyaletleri, İtalya'nın kuzey kesimi, Ren-Ruhr bölgesi gibi yenilikçi bölgeler değişik sektörlerde ürettikleri yenilikçi ürünler ile

kısa dönemli teknelci karı elde etme avantajına sahiptir. Bunun yanında, marka, patent, know-how gibi fikri mülkiyet hakkından kaynaklanan gelir transferleri, bu bölgelere Ar-Ge yatırımlarına daha fazla kaynak aktarma imkânını sağlamaktadır.

Sektörel üretim yapısı metropollerin rekabet gücünün önemli dinamiklerindedir. Hızlı ekonomik değişimin yaşandığı günümüzde, sektörel dalgalanmaların yüksek oluşu karşısında ancak farklı kümelenme ağlarına sahip olan metropoller rekabet edebilirliğini koruyabilmektedir. Sanayi kümelerinin metropoliten alanlarda yoğunlaşma nedenleri üzerinde duran Porter (1990), bu bölgelerde firmaların neden daha yenilikçi ürünler ürettiği konusuna elmas modeli (diamond model) ile açıklık getirmektedir. Elmas modeline göre bir ülkenin ya da kentin küresel rekabet koşullarında başarılı olmasının dört temel koşulu bulunmaktadır. Bunlar;

- Faktör şartları,
- Ürün ve hizmetlere olan talep şartları,
- Rekabeti destekleyecek yan ürünlerin varlığı,
- Firmaların stratejileri ve sanayi yapısıdır.

Firmaların belirli kentlerde kümelenmesi, bilgi akışını hızlandırmakta, dar bir coğrafi alanda daha yoğun bir rekabetin yaşanması ise firmaların küresel ölçekte rekabet edebilirliğine olumlu şekilde yansımaktadır. Bunun yanında, bankalar, üniversiteler ve araştırma kurumları gibi yerel aracı kurumlar bu kümelerin rekabet gücünü artırmaktadır. Bu yerel yapılar arasında gelişen ilişkiler, güvene dayalı işbirliği ilişkilerinin gelişmesine katkıda bulunmaktadır. Kurumsal yakınlığın ortaya çıkardığı ortak kurallar, değerler ve çalışma prensipleri bütünü bölgelerin öğrenme süreçlerini hızlandırmaktadır. Bianchi tarafından İtalyan sanayi kümeleri üzerine yapılan bir çalışmada, yerel iş kümeleri arasında gelişen sosyal ilişkilerin yerel kalkınmaya olumlu şekilde yansıdığı görülmektedir (De Berranger ve Meldrum, 2000: 1830).

Kümelenmelerin sağladığı en önemli katkılardan birisi de yerelin girişimcilik yeteneklerini geliştirmesidir. Gerek resmi gerek gayri resmi mekanizmalarla girişimcilik kültürünün ve piyasa bilgisinin yerel aktörler arasında yayılması, yeni iş alanlarının ve istihdam olanaklarının ortaya çıkmasını sağlamaktadır. Bu noktada, özellikle sivil toplum örgütlerinin bilgi akışında önemli bir kolaylaştırıcı mekanizma rolünü üstlendiği görülmektedir.

Maskell firmalar arası bilgi akışında yatay ve düşey ekseninde olmak üzere iki boyuta vurgu yapmaktadır (Wolfe ve Getrler, 2004: 1077). Yatay ekseninde, dağınık biçimde bulunan yerel bilgi, kümelenmeler yoluyla bir araya getirilerek girdi maliyetleri azaltılmakta, birbiri ile rekabet halinde olan ve benzer ürün üreten firmalar arasında asimetrik bilgi erişiminin neden olduğu sorunlar giderilmektedir. Düşey ekseninde ise tamamlayıcı ya da birbirine bağımlı firmalar arasında gelişen tedarik, hizmet ve müşteri ağları işbirliğine dayalı rekabeti geliştirmektedir. Böylece, kümeler bir mıknaş gibi diğer firmaları da kendi bünyesine çekerek yerel firmaların gereksinim duyduğu daha özel hizmet ve ürünlerin üretilmesini sağlamaktadır.

Firmalar arası kümelenmelerin sağladığı yüksek pozitif dışsallıklar nedeniyle pek çok metropoliten bölge sanayi kümelenmelerine ilişkin politikalar geliştirmeye başlamıştır. Bazı metropoliten bölgeler küçük ölçekli iş ağlarına dayalı sektörel bir yoğunlaşma öngörmeyen politikalar üzerinde durmakta iken, bazı bölgeler büyük ölçekli ve sektör odaklı kümelenme

politikası geliştirmişlerdir. Aşağıdaki tablo, pek çok ülkede yerel yönetimlerin metropollerin rekabet edebilirliğini artırmada sanayiye ağırlık verdiklerini göstermektedir. Tokyo’da bulunan TAMA (İleri Teknoloji Metropolitan Bölgesi - Technology Advanced Metropolitan Area) Birliği, KOBİ ve üniversite-sanayi işbirliğini geliştirici stratejiler üzerinde dururken, Montreal Metropolitan Bölgesi sanayi kümelerinin tanımlanması, eylem planlarının hazırlanması ve bölgesel yenilik sistemi geliştirilmesi gibi bütüncül politikalara ağırlık vermektedir. Bu çerçevede, metropollerin kümelenme stratejileri; teknolojik yenilik, üretimde verimlilik, yükselen ve düşüşe geçen sektörlerin tanımlanması gibi bölgesel gelişmenin değişik alanlarını bütüncül bir biçimde yansıtmalıdır(OECD, 2006: 107).

Metropollerin *insan sermayesinin gelişmişlik düzeyi* rekabet gücünü doğrudan etkilemektedir. İşgücü verimliliğinin yüksek olmasında bölgedeki insan kaynaklarının eğitim düzeyinin önemli bir payı bulunmaktadır. Londra, Oslo, Madrid, Stockholm gibi eğitim düzeyi yüksek insan kaynaklarına sahip metropollerde verimliliğin de yüksek olduğu görülmektedir. Diğer taraftan, Meksiko City, İstanbul gibi çalışma çağındaki nüfusun eğitim düzeyi düşük olan ve kayıt dışı istihdamın yüksek olduğu metropollerde verimlilik oranları da düşük düzeylerde seyretmektedir. Diğer taraftan, işgücüne katılım oranının yüksek olduğu metropollerde (ABD ve Kanada metropolleri) kişi başına düşen GSYİH değerlerinin de yükseldiği, bu oranın düşük olduğu metropollerde ise (İstanbul, Lyon, Napoli) gelir düzeyinin de olumsuz yönde etkilendiği görülmektedir(OECD, 2006: 63).

Metropollerin küresel ölçekte rekabet edebilirliğini belirleyen bir diğer önemli faktör de üst düzey yönetici elitinin bölgede bulunmasıdır. Günümüzde uluslararası şirket çalışanları ve profesyonel yöneticiler gibi üst düzey kalifiye işgücünün dünya kentleri arasında bilgi, yetenek, iyi uygulama örnekleri ve sosyal ilişkilerin gelişmesi ve paylaşımında önemli bir yeri olduğu görülmektedir. Castells’in de belirttiği gibi, kentlerin durağan bir mekânsal yapı olmaktan çıkarak dinamik bir akım merkezi olması sermaye, bilgi, teknoloji ve kurumsal yapılar kadar, kalifiye işgücü için de çekim merkezi olmasına bağlıdır. Bölgeler ancak bu durumda küresel ölçekte rekabet edebilir bir ağ toplumu yapısına kavuşabilir(Beaverstock, 2005: 245-268).

Tablo 2.1. Metropolitan Ekonomide Bilgi Altyapısı Gelişmişlik Göstergeleri

Boyut	Gösterge
1- Dijital Ekonomi	<p>Bilgisayar bağlantılı nüfus (İşyerinde ve evde internete erişim imkânı bulunan nüfus miktarı)</p> <p>Geniş bant telekomünikasyon kapasitesi (Posta kodu alan başına düşen ortalama geniş bant sağlayıcısı)</p> <p>Okullarda bilgisayar kullanımı (Sınıfta bilgisayar kullanan öğrenci oranı)</p> <p>E-ticarete alan adları (“com” ile biten işyeri internet adres sayısı)</p> <p>Ana hat (Tüm internet hat kapasitesinin diğer metropollerle bağlantı oranı)</p>
2- Yenilik Kapasitesi	<p>Yüksek teknoloji iş sayısı (elektronik, yazılım ve bilgisayar ile ilgili işler, telekomünikasyon, bilgi işlem, bilgi servisleri, biyo-medikal ve elektro-medikal hizmetlerin toplam istihdam içerisindeki oranı)</p> <p>Bilim ve mühendislik alanında verilen mezun sayısı (İşgücü içerisindeki oranı)</p> <p>Alınan patent sayısı (1000 işçi başına düşen patent oranı)</p> <p>Akademik Ar – Ge faaliyetlerinin desteklenmesi (Akademik kuruluşlarda araştırma ve geliştirme faaliyetlerinin sanayi tarafından desteklenme oranı, toplam istihdam içerisinde akademik Ar – Ge’nin payı)</p> <p>Risk sermayesi miktarı (Gayri-safi metropolitan ürün içerisindeki oranı)</p>

Kaynak: Malecki, 2002: 935.

Tablo 2.2. Bazı Metropolitan Bölgelerin Kümelenme Politikaları

Metropolitan Bölge	Başlangıç Yılı	Kümelenme Stratejisinin Adı	Hedef Kümelenme
Boston	2004	Bütüncül Ekonomik Kalkınma Stratejisi – Boston Metropolitan Planlama Konseyi	Bilgi üretimi, bilgi teknolojileri, finansal hizmetler, sağlık, geleneksel imalat
Montreal	2003	Uluslararası Alanda Geleceğin Planlanması: Rekabetçi, cazip, bağımsız ve sorumlu bir toplum	Rekabet edebilir kümelenmeler (uzay sanayi, bilgi teknolojileri, tekstil ve konfeksiyon) Görülebilir kümelenmeler (kültür, turizm ve hizmet sektörü) Yeni teknoloji kümelenmeleri (nanoteknoloji, ileri malzeme ve çevre teknolojileri)
Tokyo	2002	Bölgesel Sanayi Canlandırma Projesi (Kuzey Tokyo Metropolitan Bölgesi için)	Ulaştırma ve elektrikli aletler, biyoteknoloji, bilgi ve iletişim teknolojisi
Phoenix	2002	Dönüm Noktası: Gelecek İçin Yeni Seçenekler – Büyük Phoenix Ekonomik Konseyi	Havacılık ve uzay sanayi, ileri teknoloji, biyoindustry, yazılım, ileri finansal ve iş hizmetleri
Birleşik Krallık Kentleri	2001	Kent Gelişim Stratejileri, Pilot bölgeler: St. Helens, Nottingham, Plymouth ve Londra'nın dört bölgesi	Çok çeşitli kümelenmeler (örn. ileri mühendislik, iş hizmetleri, yaratıcı endüstriler, deniz endüstrisi, tıbbi cihazlar, turizm ve konaklama)

Kaynak: OECD, 2006: 108

Kentsel Yaşam Kalitesi: Ekonomik hayatın vazgeçilmez unsurları olan metropoller çevresel sorunların yoğun bir biçimde görüldüğü yerlerdir. Bunun yanında, kesimler arasındaki gelir dağılımının dengesizliğinden kaynaklanan yoksunluk ve kutuplaşma sıkça görülmektedir. Bu durum yüksek suç oranlarının görülmesi, çarpık yapılaşma gibi pek çok sorunun kaynağıdır. Yüksek nüfus yoğunluğunun neden olduğu altyapı sorunları da metropollerin yaşam kalitesini olumsuz yönde etkilemektedir. Tüm bu nedenlerle, metropollerin yaşanabilir kılınması ve sürdürülebilir rekabetçiliğin sağlanmasında kentsel gelişme politikalarının oluşturulması ve uygulanması gerekmektedir.

Geleneksel olarak, yerel yönetimler bu politikaların oluşturulmasında temel aktörlerdir. Ancak, sosyal adaletin sağlanmasından çevrenin korunmasına, fiziki planlamadan kültürel mirasın korunmasına kadar kentlerin çok çeşitli alanlarda karşı karşıya bulunduğu sorunların yalnızca yerel yönetimler tarafından çözümlenmesi mümkün değildir. Bu nedenle, 1990'lı yıllardan itibaren kentsel yönetim kavramı yerini kentsel yönetişime bırakmaya başlamıştır. Kamu-özel kesim arasında işbirliğinin geliştirilmesi, yerel toplulukların, STK'ların ve vatandaşların kentsel sorunların çözümünde söz sahibi olması kentsel yönetişimin temel taşlarını oluşturmaktadır (Van Boxmeer ve Beckhoven, 2005:1).

Kentsel gelişme politikalarında gelişmiş ülkelerde iki temel eğilim görülmektedir. Birincisi, metropol içerisindeki kentler arasında gelişmenin dengeli dağılmasıdır. Metropol alanlarda belli bölgelerde aşırı yoğunlaşma, diğer bölgelerden işgücü, sermaye ve fiziki kaynakların merkeze doğru çekilmesine neden olduğundan ülkenin genel gelişmişliği için olumsuz bir durum ortaya çıkabilmektedir. Örneğin Fransa, İngiltere ve Güney Kore'de yeni işyerleri için vergi konulması, Hollanda'da konut arzının sınırlandırılması, İngiltere'de firmaların diğer bölgelere taşınması için teşvik verilmesi bu amaçla uygulanan politikalar.

İkinci politika eğilimi ise kentsel gelişmede yenilikçiliğin gelişmesine ortam sağlayan ileriye dönük tedbirlerin sorun odaklı politikaların yerini almasıdır. Sanayinin çöküşe geçtiği bölgelerin desteklenmesi, suç oranlarının düşürülmesi gibi eski nesil politikaların yerini metropolün gelişme dinamiklerini tetikleyen, içsel büyüme anlayışına dayalı politikalar almıştır. Bu kapsamda yaratıcı fikirlerin üretilebileceği kentsel alanların oluşturulması, küresel düzeyde rekabet edebilecek firmalar için gerekli yüksek kalitede altyapı imkânlarının sunulması metropolün yaşam kalitesini belirleyen unsurlar haline gelmiştir (OECD 2009: 92-94).

AB vatandaşlarının yüzde sekseni kentsel alanlarda yaşamaktadır. Bu nedenle, kentlerin yaşam kalitesinin geliştirilmesi AB için de öncelikli konular arasındadır. Lizbon Stratejisi, "Avrupa'yı hem yeni yatırımlar hem de çalışma hayatı için cazip kılma" yı hedeflemektedir (Commission of The European Communities, 2006: 2). Lizbon Stratejisi yeni istihdam olanaklarının yaratılması ve gelişmenin sağlanmasında Avrupa Birliği kentlerinin kilit bir öneme haiz olduğunu belirtmektedir. Bu çerçevede, AB Komisyonu kentsel yaşam çevresi kalitesinin geliştirilmesi amacıyla dört ana tema üzerinde durmaktadır; kent yönetimi, sürdürülebilir ulaşım, yapılaşma ve kentsel tasarım (Commission of The European Communities, 2004: 6-24).

Kentsel yönetim, kentsel alanlar ile çevresindeki yerleşim yerleri ve içinde buldukları bölgenin sürdürülebilir gelişmesini sağlamak için bir araçtır. AB Komisyonu,

yerel otoriteleri sürdürülebilir kentsel yönetimin doğal sahipleri olarak görmektedir. Kentsel yönetim çerçevesinde, ekolojik dengenin bozulmasına neden olan etkenleri asgariye indirecek tedbirler alınmalı, yerelde kentsel sorunların entegre politika yaklaşımlarıyla çözülebilmesini sağlayacak yeni örgütsel yapılar oluşturmalıdır. Öğrenme kültürünün geliştirilmesi, bireylerin ve farklı sivil toplum kuruluşlarının kent yönetiminde söz sahibi olacağı mekanizmaların oluşturulması hedeflenmektedir.

Kurumlar ve Politika Ağları: Metropoliten yönetim kavramına ilişkin ilk tartışmalar 19 uncu yüzyıla uzanmaktadır. Bu dönemde yerel yönetimlerin daha demokratik ve hesap verebilir olması gereği üzerinde duran W. Wilson, F. J. Goodnow, F. Taylor gibi yazarlar, “etkinlik” kavramını kamu yönetiminin temel unsurları arasına sokmuştur. Wilson etkinliğin sağlanmasında maliyetlerin asgariye indirilmesi üzerinde dururken, Goodnow yönetim ile siyasetin birbirinden ayrılması gerektiğini vurgulamıştır.

Yönetim bilimindeki bu gelişmeler yerel yönetim reformistlerini de derinden etkilemiştir. Bu dönemde ortaya konulan metropoliten yönetime ilişkin temel prensipler şu şekilde özetlenebilir(Stephens ve Wikstrom, 2000: 31-32).

- ❖ Bütün büyük kentsel alanlar tek bir yönetim tarafından idare edilmelidir.
- ❖ Yönetimin üst kademesinde yer alanlar, belirli aralıklarla seçmenler tarafından seçilmelidir.
- ❖ Kuvvetler ayrılığı prensibi metropoliten yönetim içerisinde ortadan kaldırılmalıdır.
- ❖ Siyaset ile yönetim birbirinden ayrılmalı, yönetim işi iyi yetişmiş personele bırakılmalıdır.
- ❖ Yerel yönetim yapısı, bütün yetkilerin tek elde toplandığı hiyerarşik bir zemin üzerine inşa edilmelidir.

1990’lı yıllara kadar, metropollerin yönetimi konusunda iki temel yaklaşımın hakim olduğu görülmektedir. Gelişimci Reform (Progressive Reform) yaklaşımı metropoliten kurumlarda oluşturulacak profesyonel, bürokratik yapılar vasıtasıyla hizmet sunumunu desteklemektedir. Bu yaklaşım temellerini Gulick ve Urwick’in bilimsel yönetiminden almaktadır.

Buna göre, etkin bir organizasyonel model tüm yetkilerin en tepede toplandığı hiyerarşik bir yapıdır. Metropol tek bir merkezden yönetilmeli, yönetim teknokratik bürokrasinin kontrolünde olmalıdır. Zira pek çok kentsel politika alanında sorunların çözümü katılımdan ziyade uzmanlık bilgisi ve tarafsız bir yaklaşımı gerekli kılmaktadır.

Kamusal tercih (public choice) yaklaşımı ise, metropollerde hizmet sunumunun ağırlıklı olarak piyasa mekanizmasına bırakılmasını, kamunun müdahalesinin düşük düzeyde kalması gerektiğini savunmaktadır. Bu yaklaşıma göre, “karar verme gücü halka hizmet sunan kamu görevlilerine verilmelidir; kurumlarda yatay hiyerarşiler geliştirilmeli, yasal kurallara uymaktan ziyade müşteri olarak görülen halkın talepleri karşılanmalıdır. Yetki ve sorumluluk daha yereldeki kurumlara delege edilmeli, katılımcılık artırılmalıdır”(Sager, 2006: 433).

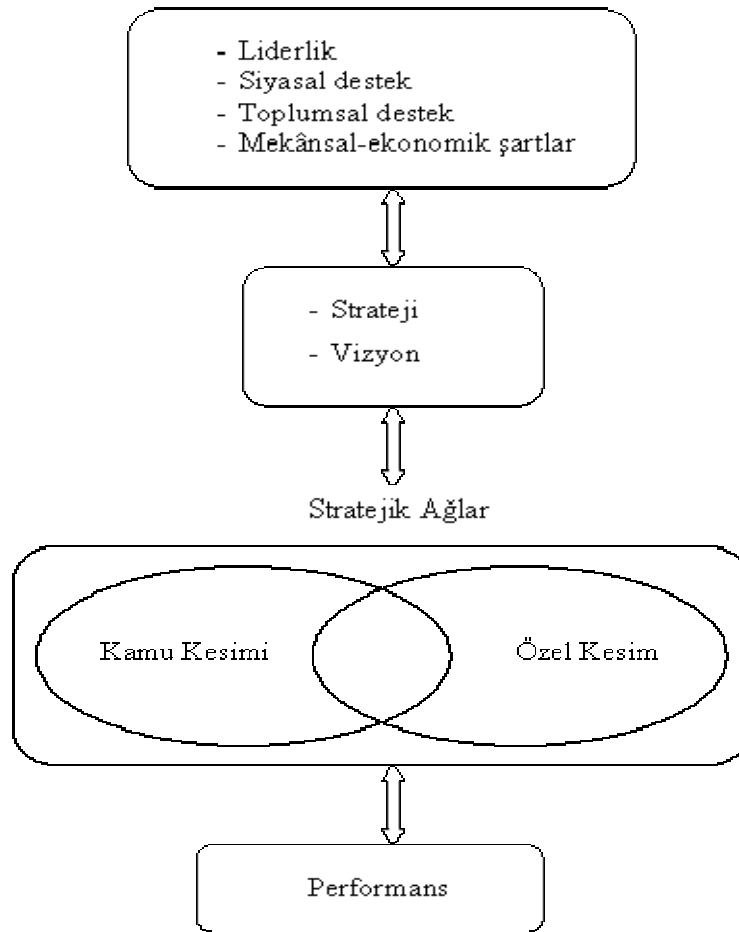

Ancak, 1990'lı yıllarda esnek, katılımcı ve ortaklık ilkesine dayalı yönetim anlayışının gelişmesi, metropoliten yönetimine ilişkin yeni yaklaşımları da gerekli kılmıştır. Kübler ve Heinelt'e göre yeni metropoliten yönetim anlayışında kurumları bir araya getiren bir perspektiften çok, ilgili kesimler arasındaki ağ ilişkilerini sağlamlaştıracak bir işbirliği kültürünün geliştirilmesi gerekmektedir. Bu çerçevede, yeni yaklaşımın temsilcilerinden olan Lefevre (1998), metropoliten yönetimin kurumsal özelliklerini dört temele oturtmaktadır;

- ❖ Doğrudan seçimler yoluyla kazanılan güçlü siyasal meşruiyet,
- ❖ Hem merkezi hükümetten hem de yerel yönetimlerden belirli bir özerkliği bulunan, yeterli finansal ve insan kaynakları ile donatılmış bir yönetim,
- ❖ Geniş bir yetki ve görev alanı,
- ❖ Metropoliten sınırların fonksiyonel kentsel alanlara uyumlu bir biçimde çizilmesidir.

Bu çerçevede Van Den Berg ve Braun metropollerde kurumsal kapasitenin teorik çerçevesini aşağıdaki biçimde tanımlamaktadır.

Şekil 2.2. Kurumsallaşma Kapasitesinin Teorik Çerçevesi

Kaynak: Van Den Berg ve Braun, 1999: 998

Ağsal İşbirlikler: Üretim ve tüketimin yanında önemli yenilik merkezi olan metropoller, büyük firmalar için bir çekim merkezi, bilgi ve sermaye üretimi ve iletiminde düğüm noktası olabilmek için diğer kent ve metropollerle sürekli bir yarış halindedir. Ancak, her metropolün finansal, enformatik ve kamusal kaynaklar açısından belirli sınırları bulunmaktadır. Bu yüzden metropollerin küresel ekonomide durumlarını iyileştirmeleri yalnızca rekabet güçlerini artırarak mümkün değildir. Metropoller doğal kaynakların, fiziksel sermayenin ve politika deneyimlerinin paylaşılabilceği ortamlar oluşturmak zorundadır(Docherty, Gulliver ve Drake, 2004: 448).

Metropoller arasında işbirliklerinin geliştirilmesinin ilk aşamasında çalışma ziyaretleri, ortak seminer ve paneller düzenlenebilir. Böylece, kentlerin birbirlerini tanıma ve karşı tarafın potansiyel ve imkânlarını görerek işbirliği avantajlarına (collaborative advantages) ilişkin alanlar ortaya konabilir. İkinci aşamada kurumlar arası anlaşmaların imzalanması, ortak sanatsal ve kültürel faaliyetler düzenlenmesi ve uluslararası fuarlarda ortak tanıtım stratejilerinin izlenmesi gerekmektedir. Daha ileri düzeydeki işbirliği aşamalarında ise, yıkıcı rekabeti önlemek ve tecrübe paylaşımını sağlamak amacıyla ortak politikaların belirlenmesi ve ortak kaynak kullanımı önem arz etmektedir.

Her ne kadar, uzak kentler arasında da işbirliği ağları geliştirilse de, birbirine yakın kentlerin işbirliğine daha yatkın oldukları görülmektedir. Zira yakın kentler arasında işbirliğinin gelişmesi “ortak bir ekonomik alan” için oldukça uygun bir zemindir. Örneğin, Hollanda ve Belçika’daki kentler Avrupa’da rekabet güçlerini artırmak amacıyla ortaklıklar geliştirmektedir

Bunun yanında, belirli bir ülke ya da bölgede baskın olan kentin ekonomik ağırlığını azaltmak amacıyla diğer kentler işbirlikleri kurabilmektedir. Örneğin, Birleşik Krallıkta Londra’nın ekonomik üstünlüğünü azaltmak amacıyla İngiltere’de Manchester ve Liverpool, İskoçya’da ise Glaskow ve Edinburg işbirliği ortaklıkları kurmuştur. Keza, Berlin ve Hamburg metropolleri basım-yayın, müzik ve medya endüstrisindeki üstünlüklerini koruyabilmek için Münih’e karşı ortak stratejiler geliştirmektedir.

İkili işbirlikleri yoluyla kentsel rekabetin artırılması yanında, pek çok metropol ya da kent arasında bilgi ve fikir paylaşımının sağlanması, ortak sorunlara yenilikçi çözümler getirilmesi, yerel deneyimlerin geniş kitlelerce paylaşılması amacıyla ortak işbirliği ağları da oluşturulmuştur. Bu işbirliği platformlarından en önemlilerinden birisi IULA’dır (Uluslar arası Yerel Yönetimler Birliği – International Union of Local Authorities). Dünyanın tüm ülkelerindeki yerel yönetimlerin üyesi bulunduğu kuruluş; yerel özerkliği ve yerel demokrasiyi savunmak, yerel yönetim aracılığı ile yurttaşların refahını yükseltmek amacıyla 1913 yılında kurulmuştur(Ünlü, 1993: 13).

Dünya Metropoller Birliği (METROPOLIS – World Association of Major Metropolises) ise 1985 yılında Kanada’nın Montreal kentinde kurulmuştur. İstanbul’un da içerisinde bulunduğu 15 metropol birliğin kurucu üyeleridir. Birliğin amacı, metropollerin geçmiş iyi uygulama örneklerinin diğer kentlerle paylaşımını sağlayacak bir yapının oluşturulmasıdır. 1996 yılında İstanbul’da düzenlenen HABITAT II konferansında başlayan süreç sonucunda IULA, Dünya Birleşmiş Kentler Federasyonu ve METROPOLIS – Dünya Metropoller Birliği ile birleşerek Dünya Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Teşkilatı’nı oluşturmuştur. 2004

yılında fiilen faaliyete geçen Teşkilat; “demokratik yerel yönetimin birleşik sesi ve dünya ölçeğinde savunucusu olmak ve yerel yönetimler ve uluslararası topluluk ile işbirliği içinde, değerlerini, amaçlarını ve çıkarlarını koruma” yı amaçlamaktadır. Demokrasi, yerel özerklik ve hizmet sunumunda desantralizasyon ilkelerinden hareket eden teşkilat, yerel yönetimler arası işbirliğini de desteklemektedir(<http://www.uclg-mewa.org/hakkimiz.htm>).

Diğer bir işbirliği platformu ise 1986 yılında Avrupa’daki büyük kentler arasında kurulan Eurocities (Avrupa Kentleri) Platformudur. 30’u aşkın ülkede 130 yerel yönetimin üyesi bulunduğu Eurocities; ekonomik gelişme ve AB sosyal uyum politikaları, kamusal hizmetler, çevre, ulaştırma, istihdam ve sosyal sorunlar, kültür, eğitim, bilgi toplumu, uluslar arası işbirliği ve yönetim konularında faaliyet göstermektedir. Eurocities üyelerine üç alanda hizmet sunmaktadır(www.eurocities.org/main.php);

- ❖ Bilgi paylaşımı ve üretimine dayalı ağ ilişkileri kurulması,
- ❖ Avrupa Birliğinin kentsel konulara ilişkin politikalarında lobi faaliyetlerinin yürütülmesi,
- ❖ Kamusal farkındalığın artırılmasına yönelik kampanyaların düzenlenmesi.

Diğer önemli bir kentsel işbirliği ağı olan Cities Alliance (Kentlerin Birliği); Asya Kalkınma Bankası, Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP), Birleşmiş Milletler İskân Programı (UN-HABITAT) ve Dünya Bankası ile 14 ülkenin yerel yönetimlerini bir araya getiren bir yapıdır. Cities Alliance’ın başlıca amaçları; kentlerin ve bunların işbirliği yaptıkları kuruluşların fakirliği azaltmaya yönelik çalışmalarını desteklemek, kentlerin finansal kuruluşlarla ikili ya da çok taraflı işbirlikleri geliştirmesi için mekanizmalar oluşturmak, üye yerel yönetimlerin kalkınmaya yönelik çalışmalarını desteklemek, kentlerin uluslar arası desteklerden faydalanabilmesi için yardımcı olmak, yerel yönetimlerin planlama faaliyetlerini desteklemek, altyapı ve diğer hizmetlerin gelişmesi için kentlerin sermaye yatırımı çekebilmesine yönelik olarak sürdürülebilir finansal strateji geliştirmelerine yardımcı olmaktır(www.citiesalliance.org).

3. METROPOLİTEN REKABETTE DIŞSAL DİNAMİKLER

Yukarıda sayılan altı unsur metropoliten rekabetin içsel dinamiklerini ortaya koymaktadır. Bir de metropoliten rekabette önemli etkisi olan dışsal faktörlere değinmek gerekmektedir. Bu faktörlerden başlıcaları metropolün coğrafi konumu ile ülkenin içerisinde bulunduğu sosyo-ekonomik ve siyasal şartlardır.

Metropolün coğrafi konumu hem ulusal hem de uluslararası rekabet açısından önemli bir unsurdur. New York ve Londra gibi küresel düzlemde rekabetçi metropollerin açık denizlere erişim imkânının bulunması hem sanayileşmede hem de ticaret ve finansal hizmetlerin gelişiminde ön plana çıkmalarını sağlamıştır. Dünya ticaretinin yaklaşık yüzde 90’ının denizyolu ile yapıldığı düşünüldüğünde denizyollarına erişimin ne denli önemli olduğu görülmektedir. Küresel değer zincirinin düğüm noktaları olan bu merkezler ileri

hizmet sektörlerinin güçlü olduğu, uzak kentler arasındaki işbirliği kültürünün de ilk geliştiği merkezlerdir(Jacobs, Ducruet ve Langen, 2010: 93-94).

Bir ülkenin içerisinde bulunduğu genel ekonomik ve politik şartlar da metropolün rekabet gücüne olumlu ya da olumsuz yönde etki etmektedir. Sanayileşme dönemini 19 uncu yüzyılda tamamlamış batılı ülkelerde kurumsallaşma düzeyinin yüksek olması, devletin piyasada düzenleyici ve denetleyici rol oynaması, demokratik değerlerin gelişmesi, bireysel hak ve hürriyetlerin anayasal güvencede olması gibi pek çok etken diğer bölgelerin olduğu kadar metropollerin de daha rekabetçi olmalarını sağlamıştır.

Gelişmekte olan ekonomilerde devletin hem iktisadi hem de sosyal hayatta ağırlığını devam ettirmesi piyasa mekanizmalarının gelişmesine engel olmakta, bireysel girişimcilğe olumsuz etki yapmaktadır. Devletin düzenleyici ve denetleyici olmaktan ziyade bürokrasi yoluyla kısıtlayıcı olması ve ekonomi içerisinde bizzat yer alması hür teşebbüsün gelişmesini engellemektedir. Bu yapı kayıt dışı üretimi tetiklemekte, kurumsallaşma düzeyini düşürmektedir. Elbette bu durum öncelikle ülkelerin sosyo-ekonomik merkez üsleri olan metropollerini etkilemektedir.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Günümüzde bölgesel gelişme yalnızca bölgeler arasındaki gelişmişlik farklarını azaltmaya yönelik merkezi politikaların uygulandığı bir düzlemde oldukça fazlasını ifade etmektedir. Küresel piyasaların eklenmesi sürecindeki hızlı ilerleme ile beraber kentler, metropoller ve bölgeler diğer ülkelerin kent, metropol ve bölgeleriyle de rekabet eder hale gelmiştir. Bu durum ülke içerisindeki kaynakların yeniden dağıtılmasına dayalı bölgesel gelişme politikalarının önemini azaltmış, insan kaynaklarına ve kurumsallaşmaya dayalı bir gelişme anlayışını zorunlu kılmıştır. İçsel büyüme yaklaşımının da ortaya koyduğu gibi insan sermayesinin niteliği bölgesel gelişmenin sürdürülebilir temelde ilerlemesinde başat rol oynamaktadır.

Öte yandan, bölgelerin ulusal ve uluslararası piyasalara erişebilirliği bir diğer önemli husustur. Ulaşım ve bilişim altyapısı yeterli olmayan bölgelerin küresel piyasalara mal ve hizmet sunumunda başarılı olamayacağı açıktır. Altyapı imkânlarının gelişmişlik düzeyi bölgedeki sektörel üretim yapısını da doğrudan etkilemektedir. Yerelin girişimcilik yeteneklerinin geliştirilmesi ve piyasa bilgisinin yerel aktörler arasında yayılması bölgenin erişebilirlik göstergeleri ile yakından ilişkilidir.

Kentsel yaşam kalitesi metropollerin rekabet gücüne etki eden diğer önemli bir unsurdur. Hem uluslararası firmaların hem de kalifiye işgücünün yer seçiminde yaşanabilir bir kentsel ortamın varlığı önemli bir kriterdir. Kurumsallaşma düzeyi ve işbirliği platformlarının geliştirilmesi de sürdürülebilir rekabet gücü açısından vazgeçilmez unsurlardır. Gerek ikili işbirlikleri yoluyla gerekse pek çok metropol ya da kent arasında bilgi ve fikir paylaşımının sağlanması, ortak sorunlara yenilikçi çözümler getirilmesi, yerel deneyimlerin geniş kitlelerce paylaşılması amacıyla ortak işbirliği ağları da oluşturulmaktadır. Böylece yerel bilginin uluslararası düzlemde paylaşılması mümkün olmaktadır.

KAYNAKÇA

- BEAVERSTOCK, J.V., “Transnational Elites in the City: British Highly-Skilled Migrants in New York City's Financial District”, *Journal of Ethic and Migration Studies*, 2005.
- Commission of The European Communities, *Communication From The Commission to The Council and The European Parliament on Thematic Strategy on The Urban Environment*, Brüksel, 2006.
- Commission of The European Communities, *Towards a Thematic Strategy on the Urban Environment*, Brüksel, 2004.
- DE BERRANGER, Pascale; Mary C. R. MELDRUM; “The Development of Intelligent Local Clusters to Increase Global Competitiveness and Local Cohesion: The Case of Small Businesses in the Creative Industries”, *Urban Studies*, Vol. 37, No. 10, 2000.
- DOCHERTY, Iain; Stuart GULLIVER; Philip DRAKE; “Exploring the Potential Benefits of City Collaboration”, *Regional Studies*, Vol. 38.4, 2004.
- JACOBS, W, C. DUCRUET, P.W. de LANGEN, “Integrating World Cities into Production Networks: The Case of Port Cities”, *Global Networks*, 2010, sf. 92-113.
- LEFÈVRE, Christian, “Metropolitan Government and Governance in Western Countries: A Critical Review”, *International Journal of Urban and Regional Research*, Blackwell Publishing, 1998.
- LINNAMAA, R. 1999. Kaupunkiseudun kilpailukyvyyn rakenteelliset ja dynaamiset elementit (The Dynamic and Structural Elements of Competitiveness of Urban Regions). In Sotarauta, M. (ed.) Kaupunkiseutujen kilpailukyky ja johtaminen tietoyhteiskunnassa (Competitive Advantage and Leadership of Urban Regions in Information Society). Suomen Kuntaliitto, Acta-sarja 106. Helsinki.
- MALECKI, EDWARD J, “Hard and Soft Networks for Urban Competitiveness”, *Urban Studies*, Carfax Publishing, Vol. 39, 2002, pp. 929-945.
- OECD, *Competitive Cities in the Global Economy*, OECD Publishing, Paris - 2006.
- OECD, *Regions Matter: Economic Recovery, Innovation and Sustainable Growth*, OECD Publishing, Paris – 2009.
- PORTER, M.E., *Competitive Advantage of Nations*, The Free Press, New York, 1990.
- SAGER, Fritz; “Policy Coordination in the European Metropolis: A Meta-Analysis”, *West European Politics*, Vol: 29, No: 3, 2006.
- SCHULER, Richard. E., “Transportation and Telecommunications Networks: Planning Urban Infrastructure for the 21st Century”, *Urban Studies*, Vol. 29, No.2, 1992, pp. 297-310.

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 26 Eylül – Ekim 2011

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası
Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZİSTAN
<http://www.akademikbakis.org>

STEPHENS, G. Roos; Nelson WIKSTROM; *Metropolitan Government and Governance: Theoretical Perspectives, Empirical Analysis and the Future*, Oxford University Press, New York, 2000.

ÜNLÜ, Halil, *Yerel Yönetimler Arası İşbirliği*, T.C. Başbakanlık Toplu Konut İdaresi Başkanlığı, Yerel Yönetimlerin Geliştirilmesi Programı El Kitapları Dizisi, Kent Basımevi, İstanbul, 1993.

VAN BOXMEER, Brechtje, E. VAN BECKHOVEN, “Public--Private Partnership in Urban Regeneration: A Comparison of Dutch and Spanish PPPs”, *European Journal of Housing Policy*, Vol. 5, No. 1, 2005, pp. 1-16.

VAN DEN BERG Leo, Erik BRAUN; “Urban Competitiveness, Marketing and the Need for Organising Capacity”, *Urban Studies*, Vol. 36, Nos 5-6, 1999.

WOLFE David A., M. S. GERTLER, “Clusters from the Inside and Out: Local Dynamics and Global Linkages”, *Urban Studies*, Vol. 41, Nos 5/6, 2004, pp. 1071-1093.